

Naziv predmeta: Geografija

Nastavna cjelina: Geološke značajke i reljef Zemlje

Nastavna jedinica: Biogeni i antropogeni procesi i oblici

Razred: I. Gimnazije

- **LES** ili **PRAPOR**: njegov postanak se veže za vjetar u uvjetima hladnijih klima (glacijali), vjetrovi koji su puhali iz ledenjačkih područja donosili su sitni, prašnasti materijal, s njihova rubnog područja i formirali lesne zaravni, često tisućama kilometara dalje (Đakovačka, Erdutska i Vukovarska zaravan);
- Vegetacija koja se razvila na lesu, svojim raspadanjem i miješanjem je stvorila **ČERNOZEM** (najplodnije tlo - južna Rusija, dijelovi Ukrajine, SAD-e);
- **Biogeni procesi**: koraljni otoci i sprudovi, mangranovski tip obale, sedra u umjerenim klimatskim područjima;
- **Sedra**: nastaje zahvaljujući specifičnom biodinamičkom procesu u krškim tekućicama umjerenih područjima;
- da bi došlo do taloženja sedre, voda mora biti bakteriološki čista, zasićena otopljenim kalcija/karbonatom, a brzina joj ne smije biti manja od 0,5 m/s (zbog prozračivanja), a ni veća od 3,5 m/s (zbog riječne erozije);
- sedra se najčešće taloži na algama i mahovinama koje obitavaju na prozračnim mjestima u vodi, što najčešće uzrokuje „rast sedre“, stvaranje slapova i kaskada koje pregrađuju rijeke stvarajući jezera (Plitvička jezera, slapovi Krke);
- **Antropogeni procesi i oblici**: pri oblikovanju reljefa danas sve veću ulogu ima ljudska aktivnost, nepovoljnu na prvobitni izgled reljefa (građevinski radovi);
 - destruktivski: usjeci, šljunčare;
 - akumulacijski: razne nasute površine;
 - melioracijski zahvati: močvare, obradive površine;
 - stvaranje novih obradivih površina: sječa šuma, erozija, spiranje.
- **Pozitivno**:
 - pošumljavanje goleti, umrtvljivanje pješčanih površina vegetacijom.

- Klimageomorfološka područja:

- 1.) Humidno - karakteristično je za područje gdje veći dio padalinske vode otječe tekućicama, npr. tropski krajevi;
- 2.) Aridno - prevladava na dijelovima Zemlje gdje je godišnja količina padalina manja od 250 mm, rubna tropska i suptropska područja;
- 3.) Periglacialno - obuhvaća subpolarno područje, au manjoj se mjeri javlja u visokim planinskim područjima gdje je srednja godišnja temperatura niža od 0 °C, praćeno malom količinom padalina;
- 4.) Glacijalno - obuhvaća polarne krajeve, gdje su padaline većinom u obliku snijega, najznačajniji faktor oblikovanja reljefa u krajevima je led.

